

O restrukturyzacji – odsłona druga

Genialni stratedzy czy eksperymentatorzy amatorzy?

Wprowadzenie

W Uniwersytecie Pedagogicznym wdrażane są kolejne zaskakujące zmiany, potwierdzające, iż proces tzw. restrukturyzacji był i pozostaje działaniem niezwykle chaotycznym i niezrozumiałym dla osób, których te zmiany dotyczą. Faktyczna celowość wdrażanych rozwiązań wydaje się być zgoła odmienna od tego, co oficjalnie deklarują reformatorzy. Nie sposób w jednym, zwięzłym opracowaniu przedstawić wszelkie przeobrażenia, przekształcenia, połączenia i podziały dokonywane w odniesieniu do poszczególnych jednostek funkcjonujących w naszym Uniwersytecie. Skomplikowanym jest również nakreślenie obrazu ilustrującego przesuwanie pracowników z jednego miejsca pracy w inne, zwalnianie jednych osób i zatrudnianie w ich miejsce kolejnych.

Z racji tego, że jedno z ostatnich zarządzeń rektora Uniwersytetu Pedagogicznego ([Zarządzenie Nr R.Z.0211.44.2023](#)) wprowadza kolejne przeobrażenia w strukturze organizacyjnej Wydziału Pedagogiki i Psychologii, przedmiotem naszej uwagi czynimy historię zmian wprowadzonych w ramach tzw. restrukturyzacji właśnie na tym wydziale.

Krótką historia Wydziału Pedagogiki i Psychologii – kalendarium przekształceń

Historia Wydziału jest krótka, lecz niezwykle burzliwa.

1 października 2019 roku: przestaje funkcjonować Wydział Pedagogiczny (WP), a Rada Dyscypliny Pedagogika zostaje włączona do Wydziału Nauk Społecznych. Takie rozwiązanie budzi duże niezadowolenie ze strony dotychczasowego dziekana WP, Ireneusza Świtały, który wraz z rozwiązaniem wydziału traci stanowisko.

7 września 2020 roku: z Wydziału Nauk Społecznych zostaje wyodrębniony Wydział Pedagogiki i Psychologii (WPiP). To jedna z pierwszych decyzji podjętych po objęciu funkcji rektora przez prof. dr. hab. Piotra Borka. Stanowisko dziekana odzyskuje dr hab. Ireneusz Świtała, prof. UP.

Zostaje on powołany przez rektora pomimo, iż inny kandydat uzyskał większą liczbę głosów w trakcie wyborów realizowanych w formie zdalnej (25.09.2020 r.).

Jak się mają do tego słowa wypowiedziane przez rektora Borka: „Staram się honorować decyzję społeczności, czyli podpisuję nominację temu, który uzyskał więcej głosów.” ([„Złożyłem deklarację i chcę się z niej wywiązać”](#))? Pragniemy zwrócić uwagę na znamieny tytuł zamieszczonego w „Forum Akademickim” wywiadu, z którego pochodzą te słowa: „Złożyłem deklarację i chcę się z niej wywiązać”. Nie sposób w tym miejscu nie postawić pytania: jaka to deklaracja i komu złożona?

Z chwilą powołania Wydziału Pedagogiki i Psychologii, w jego ramach funkcjonowało pięć instytutów: 1) Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej (IPPiS) 2) Instytut Pedagogiki Specjalnej (IPS) 3) Instytut Nauk o Wychowaniu (INoW) 4) Instytut Spraw Społecznych (ISS) 5) Instytut Psychologii (IPsych.).

25 stycznia 2022 r.: w myśl zarządzenia rektora UP ([Zarządzenie Nr R.Z.0211.3.2022](#)), z dniem 1 lutego 2022 r., cztery spośród pięciu instytutów WPiP ulegają przekształceniom. Zmieniono nazwy instytutów oraz ich wewnętrzną strukturę. Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej (IPPiS) przekształcono w Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej (IPPW); Instytut Pedagogiki Specjalnej (IPS) - w Instytut Pedagogiki Specjalnej, Szkolnej i Kształcenia Nauczycieli (IPSKN); Instytut Nauk o Wychowaniu - w Instytut Pedagogiki Społecznej i Wsparcia Rodziny (IPSWR); Instytut Spraw Społecznych (ISS) - w Instytut Spraw Społecznych i Zdrowia Publicznego (ISSZP). Równocześnie rozwiązano niemal wszystkie katedry funkcjonujące w ramach instytutów i powołano nowe. Zaszły liczne rozszady dotyczące przynależności pracowników do instytutów i katedr. W kilku przypadkach kierowanie instytutami i katedrami powierzono pracownikom spoza danego instytutu, a nawet Uczelni, niekoniecznie zgodnie z ich kompetencjami.

3 marca 2022 r. – zwolnienia na Wydziale – rektor Borek rozwiązuje stosunek pracy z wieloletnimi pracownikami Wydziału. W przypadku każdego z nich podając jako przyczynę: „przeprowadzany proces restrukturyzacji zatrudnienia mający na celu dostosowanie działalności jednostek do istniejącego zapotrzebowania studentów, ich oczekiwań co do poziomu działalności jednostek i jakości prowadzonych zajęć, rozwoju i planów instytutów w przyszłości, a także nowych zadań, które spoczywają na przekształcanych

jednostkach. Podjęte działania mają na celu zoptymalizowanie zatrudnienia w Instytutach oraz dostosowanie go do aktualnych potrzeb i planów na przyszłość”. Trzeba zaznaczyć, iż zwalniani pracownicy reprezentowali specjalności szczególnie chętnie wybierane przez studentów, zarówno na poziomie studiów magisterskich, jak i podyplomowych. Ich działania były wysoko oceniane przez studentów.

8 marca 2022 r. rektor Borek ogłasza finalizację procesu restrukturyzacji w UP i „przejście do fazy rozwoju” (komunikat rektora Nr R.K. 0211.5.2022 - załącznik).

A tymczasem w fazie rozwoju:

27 kwietnia 2023 r. kolejna zmiana w strukturze organizacyjnej Wydziału ([Zarządzenie Nr R.Z.0211.44.2023](#)). Od 1 października 2023 r. w miejsce trzech instytutów (Instytutu Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej, Instytutu Pedagogiki Specjalnej, Szkolnej i Kształcenia Nauczycieli oraz Instytutu Pedagogiki i Wsparcia Rodziny) powstają dwa: Instytut Pedagogiki i Instytut Pedagogiki Specjalnej. Czyżby historia zatoczyła koło?

Losy jednego z instytutów Wydziału Pedagogiki i Psychologii

*- od **Instytutu Pedagogiki Specjalnej (IPS)** poprzez Instytut Pedagogiki Specjalnej, Szkolnej i Kształcenia Nauczycieli (IPSKN) do Instytutu Pedagogiki Specjalnej(IPSp) -*

Największe zmiany personalne miały miejsce w dotychczasowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej (IPS), który połączono z Centrum Kształcenia Nauczycieli (CKN). Centrum to, powołane do życia 28.09.2020 r. decyzją rektora Borka ([Zarządzenie R/Z.0201-81/2020](#)), zostało przez niego zlikwidowane po 16 miesiącach funkcjonowania ([Zarządzenie Nr R.Z.0211.2.2022](#)).

W wyniku połączenia IPS i CKN stworzono swoistą hybrydę o nazwie „Instytut Pedagogiki Specjalnej, Szkolnej i Kształcenia Nauczycieli” (IPSKN). W skład nowego Instytutu weszli wszyscy pracownicy: Instytutu Pedagogiki Specjalnej, Centrum Kształcenia Nauczycieli oraz pięcioosobowa grupa pracowników z Instytutu Spraw Społecznych, w tym dziekan Wydziału dr hab. Ireneusz Światała, prof. UP i p.o. przewodniczącej Rady Dyscypliny Pedagogika dr hab. Barbara Nowak, prof. UP. Pomimo, że nowemu Instytutowi (IPSKN) przypisana

(w nazwie) została również „pedagogika szkolna” do składu osobowego nie dołączył nikt z Instytutu wcześniej zajmującego się tą pedagogiką (Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej). Czym zatem kierowali się pomysłodawcy tej zmiany?

Obowiązki dyrektora IPSKN, którego zadaniem jest kontynuacja działań badawczych i dydaktycznych w zakresie pedagogiki specjalnej, powierzono dotychczasowej dyrektor CKN – dr hab. Joannie Łukasik, prof. UP, która nie ma doświadczeń naukowo-badawczych oraz dydaktycznych w zakresie pedagogiki specjalnej.

Struktura wewnętrzna dotychczasowego IPS została całkowicie przeobrażona. Z pięciu dawnych katedr zajmujących się różnymi aspektami niepełnosprawności, pozostawiono jedynie Katedrę Rehabilitacji Osób z Zaburzeniami Słuchu i Komunikacji, kierowaną przez prorektor dr hab. Katarzynę Plutecką, prof. UP. Wydaje się zatem, że istnienie katedry o takim profilu z jakiegoś powodu było bardziej istotne, niż istnienie katedr zajmujących się pracą z osobami z innymi niepełnosprawnościami. Dziwi zatem fakt, iż po niespełna roku funkcjonowania, 12.12.2022 r. wspomniana katedra zmienia nazwę, a zatem i profil działania – stając się na mocy decyzji rektora ([Zarządzenie Nr R.Z.0211.87.2022](#)) Katedrą Wspomagania Funkcjonowania Osób ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi (KWFOSE). Nie budzi zaskoczenia, iż kierowanie wspomnianą katedrą spoczywa nadal w rękach dr hab. Katarzyny Pluteckiej, prof. UP.

Zaistniała sytuacja wydaje się zaświadczać, że likwidacja wszystkich wcześniejszych katedr i pozostawienie wyłącznie katedry kierowanej przez prorektor Plutecką nie była dyktowana względami merytorycznymi, lecz personalnymi.

Funkcje kierownicze trzech spośród nowopowstałych katedr powierzono osobom spoza dotychczasowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, nie będącym pedagogami specjalnymi. Tymczasem w momencie wprowadzania wspomnianych zmian w IPS zatrudnionych było aż 10 samodzielnych pracowników naukowych. Do nowopowstałych katedr pracowników przydzielono odgórnie, pomijając w wielu przypadkach doświadczenie zawodowe, osiągnięcia, zainteresowania i uzyskane stopnie naukowe. Przykładowo, akademicy zajmujący się problematyką osób z niepełnosprawnością intelektualną zostali przypisani do Katedry Pedagogiki Resocjalizacyjnej i Penitencjarystyki, a także Katedry Rehabilitacji Osób z Zaburzeniami Słuchu i Komunikacji.

Zmiany wprowadzano arbitralnie, bez konsultacji z Radą Instytutu, w sposób nagły, zaskakujący dla pracowników stawianych przed faktami dokonanymi, nie udzielając odpowiedzi

na formułowane przez nich pytania. Opisywana sytuacja nosi znamiona przemocy instytucjonalnej.

Różnorodne reakcje pracowników na zaistniałą sytuację

Na końcu będziemy pamiętać nie słowa naszych wrogów, ale milczenie naszych przyjaciół (Martin Luther King)

Należy podkreślić, że przeobrażenia były wprowadzane w tempie błyskawicznym: niezapowiedziane, ani niekonsultowane wcześniej. Poważne zmiany strukturalne ogłoszone 25 stycznia wchodziły w życie już 1 lutego! Co więcej, nie towarzyszyły im żadne wyjaśnienia.

Zaniepokojeni pracownicy w dniu ogłoszenia zarządzenia zmieniającego diametralnie strukturę Instytutu skierowali wniosek do p.o. dyrektora IPS Joanny Łukasik z prośbą o zwołanie zebrania. W odpowiedzi uzyskali informację, że zebranie w formie zdalnej zostanie zorganizowane następnego dnia (26.01.2022 r., godz. 11.00). Jednak pół godziny przed zaplanowanym zebraniem rozesłano do nich wiadomość, że „z przyczyn niezależnych” zebranie nie dojdzie do skutku w ustalonym terminie. W obliczu zaistniałej sytuacji pracownicy spisali nurtujące ich pytania, które skierowali drogą mailową do p.o. dyrektora IPS. Na większość z postawionych pytań nigdy jednak nie uzyskali odpowiedzi.

Troskę o losy pedagogiki specjalnej w UP wykazali również byli pracownicy IPS, którzy wystosowali pismo do rektora Borka (przekazane również do wiadomości prorektorów, związków zawodowych działających w uczelni oraz Rady Uczelni). Jedynie KZ OZZ Inicjatywa Pracownicza w reakcji na otrzymaną korespondencję wystosowała pismo do rektora. Pozostali adresaci nie odnieśli się w żaden sposób do przekazanej im wiadomości. Nie uzyskawszy odpowiedzi, byli pracownicy IPS czując się zignorowani przez władze Uczelni założyli 18.02.2022 r. petycję internetową, która jest wyrazem niezgody na działania prowadzące, w ich przekonaniu, do degradacji krakowskiej pedagogiki specjalnej ([petycja w obronie tożsamości pedagogiki](#)). O ile władze UP były głuche na kierowane głosy, nie podejmowały dialogu, nie udzielały wyjaśnień, to otoczenie zewnętrzne nie pozostało całkowicie obojętne wobec sytuacji opisanej w petycji. Petycję podpisało 1112 osób. Wiele autorytetów naukowych z różnych ośrodków akademickich wyraziło głos sprzeciwu i dezaprobatę wobec działań stosowanych w Uniwersytecie Pedagogicznym. Sekcja Pedagogiki Specjalnej Komitetu Nauk

Pedagogicznych PAN skierowała w obronie Instytutu Pedagogiki Specjalnej w dniu 21.02.2022r. list do rektora Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie ([List Sekcji Pedagogiki Specjalnej KNP PAN](#)).

W tym samym dniu (21.02.2022 r.) do związków zawodowych trafiła informacja o zamiarze rozwiązania stosunku pracy z dziewięcioma pracownikami Wydziału Pedagogiki i Psychologii (w tym 5 zatrudnionymi w IPSKN: dr hab. Tamarą Cierpiałowską, prof. UP; dr hab. Sławomirem Olszewskim, prof. UP; dr hab. Katarzyną Parys, prof. UP; dr Elżbietą Lubińską-Kościółek, dr Ewą Zawiszą-Wilk). Jako powód zwolnienia wskazano proces restrukturyzacji. Należy zauważyć, że nie były to pierwsze zwolnienia w IPS od momentu wprowadzenia działań rzekomo restrukturyzacyjnych w naszej Uczelni. Jesienią 2021 r. wypowiedzenie stosunku pracy otrzymała dr Małgorzata Trojańska - długoletnia Pełnomocniczka Rektora UP ds. Osób Niepełnosprawnych.

Kroki podejmowane przez pracowników Instytutu, wyrazy dezaprobaty oraz oburzenie osób postronnych (komentarze pod petycją) docierające do władz Uczelni zapewne spowodowały, iż **2 marca 2022 r.** doszło do zebrania pracowników IPSKN z prorektorem Robertem Stawarzem. Prorektor wskazał, że autorami zmian dokonanych w strukturze wydziału jest kolegium rektorskie, pełnomocnik rektora ds. restrukturyzacji oraz dziekan wydziału, natomiast decyzje kadrowe są w gestii rektora Borka. Należy ubolewać, że wymieniona jako współautorka zmian, równocześnie będąca pracownicą Instytutu, prorektor Plutecka nie była obecna na spotkaniu.

Prorektor Stawarz w trakcie spotkania w sposób bardzo niejasny ukazywał powody dokonywanych przeobrażeń, nie odwołując się do faktów lub też swobodnie nimi manipulując. Stwierdzenia, które były używane przez prorektora („przeprowadzając pewne ekspertyzy”; „gorzej być nie może”; „to nie jest niszczenie dorobku Uniwersytetu – tak naprawdę nie mamy czego niszczyć”; „Widać po samej nazwie, w którym kierunku chcemy iść - zintegrowania potrzeb kształcenia specjalnego z solidną pedagogiką”; „Kształcenie specjalne jest elementem systemu szkolnego”; „Stąd ten plan połączenia, aby w sposób bardziej zintegrowany traktować osoby ze specjalnymi potrzebami”) nie pozwalają zrozumieć sensu tak rewolucyjnych zmian, jakie dotknęły Instytut, zaświadcza o ich przypadkowości. Kłóć się także: deklarowana przez prorektora troska o rozwój pedagogiki specjalnej, z zamiarem zwolnienia pedagogów specjalnych z bogatym dorobkiem i dużym doświadczeniem zawodowym,

w tym samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, w sile wieku, na kilkanaście lat przed emeryturą.

Niestety, w trakcie spotkania jedynie troje uczestników, w tym dwie osoby wskazane do zwolnienia, zabrało głos zgłaszając swoje wątpliwości, poddając krytyce sposób wprowadzania przeobrażeń.

Następnego dnia po spotkaniu z prorektorem (**03.03.2022 r.**) rektor Borek kieruje do ośmiu pracowników (w tym pięciu z IPSKN) pisma, w których informuje o rozwiązanie stosunku pracy. Fakt, iż KZ OZZ Inicjatywa Pracownicza wyraziła zdecydowany sprzeciw wobec zwolnień wskazanych osób, nie miał żadnego znaczenia. Pracy pozbawione zostały osoby legitymujące się długoletnim stażem w UP (w kilku przypadkach 20-30 lat pracy), bogatym doświadczeniem zawodowym i dorobkiem naukowym. Wśród zwalnianych, pięć osób posiadało stopień doktora habilitowanego i trzy – stopień doktora. Informacja o rozwiązaniu stosunku pracy została przekazana pracownikom drogą pocztową (poczta elektroniczna lub tradycyjna), bez wcześniejszego wyjaśnienia, spotkania, czy rozmowy.

Ponieważ nieznane były (i są nadal) kryteria z uwagi, na które pracownicy zostali wytypowani do zwolnienia, KZ OZZ IP w dniu 18.03.2022 r. skierowała do Władz Wydziału Pedagogiki i Psychologii oraz instytutów zatrudniających zwalniane osoby (władze te były wskazane w piśmie rektora z 21.02.2022 r. jako podmioty, które konsultowały zwolnienia), pismo z prośbą o wyjaśnienia. Jak należało się spodziewać wyjaśnień nie było.

Głowa w piasku - strategia strusia

Jak zachowują się osoby (współ)decydujące, (współ)odpowiedzialne za wprowadzane zmiany?

Jak (nie)odpowiadają na stawiane pytania?

Poniżej przywołujemy kilka wypowiedzi oraz opisów zachowań. Cytaty pochodzą z wypowiedzi następujących osób: prorektor dr hab. Robert Stawarz, prof. UP – spotkanie z pracownikami IPSKN 2.03.2022 r.; kierowniczka Katedry Pedagogiki Resocjalizacyjnej i Penitencjarystyki dr hab. Barbara Nowak, prof. UP – spotkanie organizacyjne z pracownikami katedry – 4.02.2022 r.; p.o. dyrektora IPSKN dr hab. Joanna Łukasik, prof. UP – pierwsze zebranie pracowników IPSKN - 2.02.2022 r.

- Umywanie rąk, przenoszenie odpowiedzialności na innych: to nie ja.... ..to nie leży w mojej gestii, to są kompetencje XYZ, to rektor..... „W kwestii ruchu kadrowego nie wypowiadam się, ponieważ są to ruchy wykonywane w sposób zgodny z pewnymi procedurami”, „Ostatecznie rektor zatrudnia i zwalnia pracowników”, „Na ten temat nie będę się wypowiadać. Mamy dyrektora, proszę go pytać”.
- Ukrywanie się w grupie - w wypowiedziach pojawia się podmiot zbiorowy, często nie wskazywany z imienia i nazwiska (kolegium rektorskie, władze dziekańskie).
- Odraczanie odpowiedzi: „pozostawimy to na czas dalszy”, „będziemy w stanie zagospodarować panią”; „z pewnością to zrobię”; „uczynię to w najbliższym czasie, o czym państwa poinformuję” (należy podkreślić, że deklaracje te nie zostały spełnione).
- Unikanie konfrontacji, odwoływanie zebrań w ostatniej chwili, nie pojawianie się na spotkaniach, brak odpowiedzi na zapytania kierowane pisemnie, na prośby o spotkanie.
- Stwierdzenia typu *wiem, ale nie powiem* - „proszę przyjąć, że nie chcę udzielić informacji” (taką odpowiedź na zadane pytanie pracownicy uzyskali od osoby kierującej katedrą).
- Podpisywanie się w sposób nieczytelny, wręcz niemożliwy do zidentyfikowania. Na adresowanym do rektora piśmie wskazującym osoby do zwolnienia - poza podpisami dziekana Światały i dyrektora Łukasik pojawia się trzeci, nieczytelny. Podobna sytuacja wystąpiła również w przypadku ocen pracowniczych dokonywanych w październiku 2021 r. Wówczas dorobek naukowy 1/3 składu osobowego IPS został negatywnie zweryfikowany bez podania kryteriów tej weryfikacji. Na dokumencie, obok podpisu przewodniczącej Rady Dyscypliny Pedagogika - Barbary Nowak, widnieje drugi, nieczytelny podpis. Należy nadmienić, iż dokonane oceny w żadnym przypadku nie znajdowały uzasadnienia. Pojawiały się tak absurdalne sytuacje, iż negatywnie został zweryfikowany dorobek naukowy osób, które uzyskały w czasie podlegającym ocenie, stopień doktora habilitowanego lub doktora.
- Mówienie nieprawdy – zaprzeczanie udziałowi we wskazywaniu pracowników do zwolnienia, podczas, gdy istnieje dokument potwierdzający ten udział.

Zaprzepaszczanie dorobku w imię partykularnych interesów?

W wyniku zwolnień wyraźnym zmianom uległa struktura kadry naukowo-dydaktycznej zatrudnionej w Instytucie Pedagogiki Specjalnej, Szkolnej i Kształcenia Nauczycieli. Po zwolnieniu przez pracodawcę nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach profesora uczelni (3 osoby) i adiunkta (2 osoby), posiadających znaczący dorobek naukowy i bogate doświadczenia praktyczne w zakresie pedagogiki specjalnej, zatrudniono trzech pracowników (1 doktor i 2 magistrów), którzy nie mogą wykazać się podobnymi osiągnięciami. Znaczącym jest, że od chwili przekształcenia IPS w IPSKN, aż 42% spośród pracowników naukowo-dydaktycznych IPS rozstało się z dotychczasowym miejscem pracy. Poza osobami zwolnionymi przez pracodawcę, w grupie tej są również pracownicy naukowo-dydaktyczni, którzy wskutek niezadowolenia z wprowadzanych zmian podjęli decyzję o rezygnacji z dotychczasowego zatrudnienia. Zaistniała sytuacja sprawia, że zajęcia dydaktyczne prowadzone dotychczas przez osoby wykazujące odpowiednie kompetencje merytoryczne, bywają powierzane pracownikom, którzy nie mają ani doświadczeń praktycznych, ani też dorobku naukowego w danym zakresie.

Czemu ma służyć zatem kolejna reorganizacja polegająca na wyodrębnieniu od 1.10.2023 r. w strukturze Wydziału Pedagogiki i Psychologii - Instytutu Pedagogiki Specjalnej ([Zarządzenie Nr R.Z.0211.44.2023](#))?

Jedynie z pozoru można uznać, iż krakowska pedagogika specjalna na powrót odzyskuje należne sobie miejsce, wypracowane w toku niemal 50 lat działalności. W obliczu opisanych przeobrażeń wydaje się to niemożliwe. Zapewne to tylko jeden, spośród wielu w skali Uniwersytetu Pedagogicznego przykładów zaprzepaszczania dorobku, tradycji, planów, erozji przekonania o istnieniu i sile wspólnoty akademickiej.

Kilka powracających pytań

Analizując zmiany wprowadzane na Wydziale Pedagogiki i Psychologii decyzjami rektora Borka, przy pełnej akceptacji dziekana Świtały można odnieść wrażenie, że realizowane są one bez żadnego planu, w sposób chaotyczny i nieprzemyślany. Czemu służą te przeobrażenia? Jaki mają cel? Czy jest nim przeprowadzenie roszad personalnych, zawładnięcie obszarem, z którego usunięto niewygodnych pracowników?

Jakie są i będą konsekwencje zafundowanych nam przeobrażeń?